

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:5

Fredagen den 8 oktober

§ 1 Jordbruks- och fiskefrågor

Näringsminister Ibrahim Baylan

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 19 juli 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 7 september 2021

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 11–12 oktober 2021

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkommen till dagens sammanträde. Vi kommer i dag att ha en halvdaglig dagordningslista. Vi inleder först med att hälsa näringsminister Ibrahim Baylan med medarbetare välkomna till dagens EU-nämnds-sammanträde. Vi inleder som vanligt med återrapport från möte i rådet den 19 juli och återrapport från informellt ministermöte den 7 september.

Anf. 2 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Ordförande! God morgon, kära ledamöter. Eftersom det är en digger lista tänkte jag inte säga så mycket annat än att återrapporterna finns skriftligt, och jag och mina medarbetare är redo att svara på frågor om ledamöterna har några sådana.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Rådets förordning om fastställande för 2022 av fiskemöjligheterna Östersjön. Det här är kommissionens förslag till rättslig grund, artikel 43.3 i EUF-fördraget. Det här är ett beslutsärende.

Anf. 4 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Ordförande! Rörande denna punkt hade vi en överläggning med riksdagen i tisdags i miljö- och jordbruksutskottet. Regeringens övergripande mål är, som ni vet, att förvaltningsåtgärder ska beslutas i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer.

Utifrån detta är regeringen generellt positiv till den övergripande inriktningen i kommissionens förslag, och regeringen avser att verka för att regeringens övergripande mål återspeglas i den slutliga kompromissen.

Herr ordförande! Min bedömning är att Sverige genom att under många år ha varit en konstruktiv förhandlingspart har bidragit till att vi de

senaste åren fiskat en majoritet av bestånden i Östersjön på ett långsiktigt hållbart sätt, på en långsiktigt hållbar nivå och med beaktande av Östersjöplanens MSY-intervall. Det krävs försiktighet även i fortsättningen om vi ska nå de mål vi har om ett långsiktigt hållbart fiske för alla bestånd. Detta gäller framför allt de två torskbestånden och det västra sillbeståndet, där beståndssituationen fortfarande är bekymmersam.

Vad gäller östlig torsk förväntar vi oss, tyvärr, inte någon snabb återhämtning i och med den sammantagna mänskliga aktiviteten i Östersjön, men även på grund av miljösituationen i Östersjön, spridningen av parasiter och predation från ökande sälbestånd. Även skarv påverkar vårt fiskbestånd.

Mot denna bakgrund är jag angelägen om att regeringen i de kommande förhandlingarna ska ha ett utrymme så att man kan fortsätta att göra skillnad ur beståndssynpunkt för våra fiske- och beredningsnäringar, för våra fritidsfiskare och besöksnäring samt för våra kustsamhällen och för oss som konsumenter.

Som jag sa inledningsvis är regeringen generellt positiv till den övergripande inriktningen i kommissionens förslag. Förslaget om förbud mot riktat fiske av sill i västra Östersjön väntas dock få stora negativa konsekvenser för det svenska lokala fisket i området. Regeringen anser därför att utformningen av förbudet mot riktat sillfiske bör justeras i syfte att mildra de negativa effekterna för det svenska lokala kustnära humankonsumtionsfisket och lokala beredningsföretag. Detta skulle kunna tillgodoses genom ett begränsat undantag för småskaligt fiske med passiva redskap – samtidigt som bestånden skyddas. Det är en viktig fråga för oss.

Här vill jag passa på att flika in att regeringen efter överläggningen med miljö- och jordbruksutskottet har gjort ett förtydligande i den kommenterade dagordningen, det vill säga förtydligat att det rör sig om just fiske för humankonsumtion.

Herr ordförande! Trycket från övriga medlemsstater är stort. De flesta vill generellt se färre begränsningar och högre fångstkvoter än de som kommissionen föreslagit och som regeringen stöder.

Kommissionen har också föreslagit att fritidsfisket av torsk och lax ska regleras i Östersjön på EU-nivå – detta med hänsyn till beståndssituationen för torsk och att det finns vissa svaga laxälvar och att fritidsfisket i dessa fall har en betydande påverkan på fiskeridödligheten i bestånden.

Jag vill här understryka att regeringens ståndpunkt kvarstår om att reglering av fritidsfiske i första hand är varje medlemsstats ansvar och att EU-lagstiftning på detta område endast bör övervägas i specifika fall och om den kan tillföra något mervärde.

Herr ordförande! Givet beståndssituationen och fritidsfiskets påverkan på fiskeridödligheten anser vi i regeringen att det finns ett mervärde i att proportionerligt reglera fritidsfiske av både torsk och lax i Östersjön inom ramen för denna ettåriga förordning. Regeringen anser dock att förslaget bör justeras något i syfte att mildra de negativa effekterna för fritidsfiske, lokala turboatsföretag och tillhörande besöksnäringar.

Slutligen har kommissionen också föreslagit lekfredningsperioder för att skydda torskens lek. De undantag för småskaligt fiske med passiva redskap och för det lokala sillfisket för humankonsumtion som har gällt i

år föreslås fortsätta att gälla även nästa år. Detta var, som ni är mycket väl medvetna om, en viktig fråga för Sverige vid förra årets förhandlingar.

Regeringen stöder kompletterande åtgärder som är i linje med fleråriga planer och anser att lekstängningsperioder ska vara ändamålsenliga, grundas på bästa tillgängliga vetenskap och inte oproportionerligt drabba det svenska kustnära fisket och beredningsindustrin negativt.

Mot den här bakgrunden stöder regeringen att torskens lek ska skyddas, men vi välkomnar att hänsyn också har tagits till det lokala fisket och de företag som bereder fisken till humankonsumtion. Detta är mycket viktigt för berörda kustsamhällen, bland annat Simrishamn. Regeringen kommer således att verka för att lekfredningsperioderna utformas så nära kommissionens förslag som möjligt.

Herr ordförande! Jag vill avsluta med att påminna om att beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet och som ett helt paket. Beslut fattas alltså inte art för art eller fråga för fråga. Om Sverige skulle ställa sig helt utanför i en fråga skulle effekten bli att Sverige inte heller kan påverka utgången vad gäller andra arter eller bestånd av intresse för Sverige. Det är således viktigt att kunna göra en sammantagen bedömning av paketet som sådant.

Det här var mycket detaljer och specifikationer. Jag kommer inte att gå in på mer eftersom det här är en lång föredragning, herr ordförande. Därför går jag inte mer in på detaljer utan i stället svarar jag på eventuella frågor i den delen.

Men innan jag avslutar vill jag återkoppla vad gäller majoritetens förslag i miljö- och jordbruksutskottet avseende en förfrågan till ICES om sill när det gäller just regeringens föreslagna ståndpunkt inför rådsmötet.

Herr ordförande! Min bedömning är att det blir flera olyckliga formuleringar som inte kommer att hjälpa oss i förhandlingarna på rådsmötet nästa vecka, av det enkla skälet att de inte är en del av förhandlingarna. Formuleringarna ingår inte i förhandlingarna om kvoterna. Men vi är inte oense i själva grundfrågan. Jag är beredd att be HaV och SLU ta fram en sammanställning och uppdatering av hur myndigheternas beslutade arbete med analyser och åtgärder fortgår. Med den sammanställningen som underlag kan vi sedan åta oss att föra en dialog med kommissionen om att be ICES att utvärdera databiomassan av sill och strömming samt hur storleksfördelningen ser ut i de kartlagda delbestånden. Vi kommer därefter att återkomma till miljö- och jordbruksutskottet i denna fråga så fort det finns information tillgängligt.

Med detta hoppas jag också att de kan tillmötesgå majoritetens intresse och frågor. Vi är inte oense om sakfrågan utan snarare om den ska tas upp i en förhandling där den inte är en del och där det dessutom inte finns ny massa. ICES tar ju inte fram någon statisk, utan man analyserar den som medlemsstaterna tar fram.

Anf. 5 JOHN WIDEGREN (M):

Ordförande! Jag hör mycket av det som statsrådet säger, och en hel del har vi diskuterat i miljö- och jordbruksutskottet.

Det finns flera problem, men genom att fortsätta som vi gör med nuvarande förvaltningsplan upprätthåller vi den dåliga kvalitet som råder i Östersjön i nuläget. Det är dålig kvalitet på fisken, och mängden är liten.

Statsrådet säger här att det inte är rätt tillfälle att lyfta upp frågan eftersom den inte finns. Det brukar vi ofta höra. Problemet är att det aldrig kommer fram till när det är rätt tid att lyfta upp frågan. Jag tänker såklart på översynen av förvaltningsplanerna.

Jag vill göra ett medskick från Moderaternas sida. Eftersom diskussionen gick som den gjorde på miljö- och jordbruksutskottets möte vill jag göra ett medskick. Det kan bli intressant att höra vad statsrådet har att säga.

Vi skulle vilja ha följande instick: Med tanke på utvecklingen och ny evidensbaserad kunskap om den biologiska interaktionen mellan olika fiskarter i Östersjön, samt att det har klarlagts att det finns flera genetiskt olika delbestånd av sill och strömming i Östersjön, avser regeringen att uttala att en ny översyn av gällande förvaltningsplan för torsk, sill, strömming och skarpsill i Östersjön bör genomföras.

Vi tycker att vi vill skicka med detta eftersom vi från moderat sida har tryckt på om detta många gånger. Andra partier har också tryckt på. Det känns som att regeringen varje gång kommer tillbaka med att det inte är rätt tid, inte rätt läge, inte ska upp på rådsmötet. Men frågan är så pass allvarlig att vi vill skicka med detta.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Vi från Vänsterpartiet är mycket nyfikna på svaret på det som John Widegren just tog upp. Vi tycker också att situationen är så akut för flera arter i fiskbestånden i Östersjön att regeringen måste agera. Om man inte agerar när man förhandlar om fiskekvoter vet jag inte när man ska agera.

Ministern har lite fel ingång i detta. Nu pratar vi om fiskekvoter i våra vatten, det vill säga Bottenviken och Östersjön. Här är Sverige den stora relevanta spelaren. Om Sverige agerar kommer EU att lyssna. Jag tror att man i Bryssel förväntar sig att Sverige agerar om vi ser problem. Då håller det inte att bara förhålla sig till det som redan finns på bordet om det finns större problem för bestånden än det som diskuteras.

Jag skulle också vilja rikta en annan konkret fråga till ministern om bestånden av i synnerhet sill och strömming. Ministern säger att man följer vetenskapen. Jag tycker också att det hade varit på sin plats att säga att försiktighetsprincipen tillämpas givet att det finns en så stor osäkerhet från den vetenskapliga rådgivningen.

Just vad gäller sill och strömming i Bottenhavet tycks Sverige tycka att det är acceptabelt att lägga sig i den högsta delen av spannet i fråga om hur mycket fisk som får tas upp. Varför väljer inte Sverige att lägga sig på den lägsta nivån, 86 000 ton, som ICES rekommenderar?

Anf. 7 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Ordförande! Det är bra att förtydligandet om humankonsumtion kom med i ståndpunkten, så att det är tydligt vad vi fiskar för. Men det var ändå en väldigt stor majoritet i utskottet i tisdags kring det tillägg som statsrådet nu inte vill ta in. Det är precis som John Widegren säger. Det spelar ingen roll nästan oavsett vilken punkt eller vilken minister det är. Det är alltid fel och alltid fel tillfälle. Det hör vi tyvärr ganska ofta.

Men, som sagt, det var väldigt många som stod bakom detta, så det blir intressant att höra ministerns svar på frågan från John Widegren. Jag tror att det finns möjligheter – vi är många nog som har denna åsikt – att få in

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

Jag vill vara tydlig med att vi har haft en parlamentarisk kommitté som har gått igenom EU-nämndens arbete. Det fanns en väldigt tydlig inriktning därifrån. Det gäller ett begrepp som kallas för bokstavsmandat. Det innebär att det som inte tas upp på rådsmötet ej heller ska påföras regeringen som uppfattning från riksdagen. Jag vill vara väldigt tydlig med att markera det i detta sammanhang. Det kommer jag att vara väldigt observant på även i framtiden. Det har förekommit vid några tillfällen att regeringen har fått framföra en uppfattning som inte har tagits upp på rådsdagordningen. Oavsett vilka som är i regering är det ingen bra process om vi hamnar i ett sådant läge.

Nu har näringsministern tydligt markerat att detta inte kommer att vara en del av sammanträdet och dagordningen.

Anf. 9 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! När är det tid? frågar John Widegren med flera. Vår bedömning är att vi får fram nya data under våren och att vi då raskt tar kontakt med kommissionen och ber ICES om en ny analys. Om ICES i det här läget gör en analys är det ändå av samma siffror som de redan gjort en analys av. Resultatet kommer att bli likartat. Det är det jag menar.

Vi är nog ganska överens om att det kan finnas en poäng med detta – absolut. När är det tid? Ja, det kan jag säga här, och det kan jag återkomma till i miljö- och jordbruksutskottet också. När vi får nya siffror i vår tar vi direkt kontakt med kommissionen och ber ICES göra en ny analys. Framför man nu att ICES ska göra en analys av samma siffror som de redan gjort en analys av lär det leda till samma resultat. Om det är vår uppfattning, precis som John Widegren säger, att den inte är tillräckligt kvalitativ blir ju resultatet ändå detsamma.

I detta sammanhang skulle jag nog säga – förutom att det inte är på dagordningen, eftersom det är kvoterna som ska förhandlas – att det inte skulle leda till något annat än det vi redan har. Och om det finns brister i detta kommer samma brister att uppstå igen.

Mitt svar till John Widegren, Jens Holm och Kjell-Arne Ottosson är att vi tar fram siffror. Vi får dem under våren, och vi går fram till kommissionen och ber ICES att göra en analys av de nya siffrorna. På det sättet kan vi få en bättre analys än den vi har i dag. Det är väl det första svaret.

Sedan ska jag lämna över till en av våra experter när det gäller Jens Holms fråga om försiktighetsprincipen och sillen.

Anf. 10 Ämnesrådet MARIANNE GOFFENG RAAKIL:

Jag uppfattade att frågan handlade om sill i Bottniska viken. Kommissionen har lagt fram ett förslag enligt MSY-punkten 111 000 ton och inte 86 000, som är den lägsta punkten i MSY-intervallet. Det har de gjort grundat på ICES råd, utifrån att biomassan bedöms vara över MSY och att fisketrycket historiskt sett har varit under MSY. Man bedömer också att rekryteringen är bra från ICES sida.

Utifrån grundprincipen att man ska grunda sig på vetenskapliga råd har man i detta fall utgått från ICES råd.

Anf. 11 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Det är svaret på varför vi stöder detta förslag. Jag har inte uppfattat några fler frågor, herr ordförande.

Anf. 12 JOHN WIDEGREN (M):

Tack, statsrådet, för resonemanget! Diskussionen om att be ICES om detta var nog uppe i utskottet. Jag nämnde inte ICES i dag, utan det jag sa var att regeringen borde uttala att en översyn av förvaltningsplanen vore på sin plats. Det är en lång ståndpunkt där vi pratar om fiske i Östersjön. Vi pratar egentligen vitt och brett om allt gällande fisk i Östersjön. Då är det märkligt att vi inte skulle kunna lyfta in en mening om att Sverige ser ganska allvarligt på detta. Det fungerar dåligt i dag. Fisken mår dåligt. Det är dåligt med fisk.

En översyn av gällande förvaltningsplan hade nog varit på sin plats. Det var det enda jag sa. Jag nämnde inte ICES i dag. Det var uppe på diskussionen i utskottet – absolut. Men att regeringen skulle uttala ett stöd för en översyn av förvaltningsplanen tycker jag hade varit på sin plats.

Anf. 13 JENS HOLM (V):

Jag vill hänvisa till vår avvikande mening från miljö- och jordbruksutskottet. I korthet bygger den på att vi vill ha lägre kvoter, i synnerhet för sill och strömming i Bottenhavet. Vi tycker att Sverige ska lägga sig på den lägsta kvoten i spannet, 86 000 ton, inte 111 000. Eftersom ICES ger råd om ett spann tycker vi att det är konstigt att vi och kommissionen hamnar i den högsta delen av det spannet.

I övrigt finns det lite mer detaljer i vår avvikande mening från utskottet.

Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP):

Jag vill bara för tydlighetens skull säga att vi från Miljöpartiets sida, precis som Ibrahim Baylan nämnde, är helt eniga om sakfrågan. Det är oerhört viktigt att faktiskt arbeta fram ett nytt underlag men också med nya förvaltningsplaner på sikt, för det behövs om vi ska klara situationen med fisken i Östersjön.

Vi har i miljö- och jordbruksutskottet ett utskottsinitiativ som har lagts fram av fyra partier. Det handlar just om sillen och strömmingen i Östersjön. Jag anser att vi i riksdagen skulle kunna bli helt ense om de formuleringar som nu tas upp, när vi hanterar utskottsinitiativet. Jag anser också att detta inte handlar om att vi har åsiktsskillnader, utan det handlar om vilken fråga som ska tas upp på själva mötet i Bryssel.

Anf. 15 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ordförande! Jag har hört vad statsrådet säger. Därför vill jag anmäla en avvikande ståndpunkt gällande den sista meningen. Den lyder: Regeringen uttalar att en översyn av gällande förvaltningsplan för torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön bör genomföras.

Anf. 16 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Vi ansluter oss till den.

Anf. 17 MARTIN KINNUNEN (SD):
SD ansluter sig också till den avvikande ståndpunkten.

2021/22:5
8 oktober

Anf. 18 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Den korta kommentaren blir naturligtvis: Om vi är överens om att vi inväntar nya data under våren har jag inga bekymmer med att vi också framför att vi ser fram emot att vi får en översyn. Men det handlar som sagt också om att vi praktiskt går till väga så som jag föreslog. Att bara basera detta på samma data som tidigare är ju inte särskilt meningsfullt.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi ajournerar mötet, så att vi får klargöra begreppen.

Ajournering

EU-nämnden beslutade kl. 9.24 på förslag av ordföranden att ajournera samrådet.

Återupptaget samråd

Samrådet återupptogs kl. 9.25.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Kan statsrådet säga, för protokollet, vad vi har kommit fram till under det korta samrådet under ajourneringen?

Anf. 21 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Det var ett väldigt bra samtal. Det handlar om att vi direkt till kommissionären framför att vi, när vi har nya data, också ser fram emot en ny analys av ICES, precis som jag redogjorde för. Och när vi får den under våren följer vi upp det, helt enkelt.

Anf. 22 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för samarbetsviljan! I och med detta drar vi tillbaka vår avvikande ståndpunkt. Jag tycker att statsrådet klargör tydligt hur han kommer att arbeta på rådsmötet. Det känns bra.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Jag antar att Kjell-Arne Ottosson och Martin Kinnunen gör detsamma. Då noterar vi att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna tar tillbaka sin avvikande ståndpunkt. Men jag tror att Jens Holm, Vänsterpartiet, kvarstår vid sin – ja.

Då sammanfattar jag ärendet. Det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Då går vi in på dagordningspunkt 4, Fiskemöjligheter för 2022: fiskbestånd som delas med Förenade kungariket. Detta är en diskussionspunkt – jag tycker att det är så trevligt med begreppet Förenade kungariket.

Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Det är en enkel fråga, som ni säkert kan förstå med tanke på det som pågår.

Avsikten med diskussionen om fiskemöjligheter för bestånd som delas mellan EU och Storbritannien är att rådet ska ges möjligheter att lämna synpunkter inför de kommande förhandlingarna mellan kommissionen och Storbritannien. Det är ett stort antal bestånd som delas mellan EU och Storbritannien, och relationen mellan parterna på fiskeområdet är minst sagt komplicerad.

För Sveriges del diskuteras dock de viktigaste fiskena inte bilateralt med Storbritannien utan tillsammans med flera parter, däribland Norge. Regeringen anser att de bilaterala förhandlingarna ska ske utifrån målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken samt handels- och samarbetsavtalet och att likabehandling samt möjligheter till fortsatt flexibilitet mellan områdena är viktiga frågor – detta naturligtvis för att säkerställa att svenska fiskare även i fortsättningen kan ha tillgång till brittiska vatten för de fisken där det finns en tradition av detta.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi in på dagordningspunkt 5, EU–Norge och kuststater: fiskesamråd 2022. Det är också en diskussionspunkt.

Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Avsikten med dagordningspunkten är att rådet ska kunna lämna synpunkter till kommissionen inför kommande förhandlingar mellan EU och Norge och mellan EU och andra kuststater i Nordostatlanten om fiskerimöjligheter för gemensamma bestånd. Kommissionen företräder EU i förhandlingarna.

Förhandlingarna med Norge styrs av olika ramavtal mellan EU och Norge och rör fisket i Nordsjön och Skagerrak. Förhandlingarna med kuststaterna avser fastställande av fiskemöjligheter för makrill, blåvitling, atlantoskandisk sill och kungsfisk.

Sedan flera år tillbaka har kuststaterna inte lyckats enas om kuststatsavtal som omfattar samtliga kuststater. Att komma överens om fördelning av dessa bestånd kommer därför fortsatt att vara en utmaning. Sedan utträdet ur EU är Storbritannien ny självständig kuststat som kommer att delta i kuststatssamarbetet tillsammans med EU, Norge, Ryssland, Färöarna, Grönland och Island.

Regeringen anser att EU i förhandlingarna ska sträva efter att uppnå målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken, inte minst målet om maximal hållbar avkastning. Utöver detta anser regeringen att det är viktigt att bevara den traditionella fördelningen av fiskerimöjligheter mellan parterna, liksom tillträdet till varandras vatten. Detta är en viktig förutsättning för att också bevara det svenska traditionella fisket.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då går vi in på dagordningspunkten 6, Iccats årsmöte (15–22 november 2021). Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Dagordningspunkten avser ett åsiktsutbyte inför årsmötet för Internationella kommissionen för bevarande av tonfisk i Atlanten, Iccat, i november 2021. Det är alltså inte en beslutspunkt på rådet.

Vid rådsmötet den 11–12 oktober förväntas medlemsländerna ge riktlinjer för en EU-position till Iccats årsmöte i mitten av november, som kommer att hållas virtuellt. I internationella sammanhang är det kommissionen som företräder EU, eftersom det råder exklusiv kompetens just i fiskerifrågor.

Regeringen anser att EU i förhandlingarna ska sträva efter att uppnå målen och principerna i den gemensamma fiskeripolitiken, inte minst målet om maximal hållbar avkastning. Regeringen anser även att det är angeläget att införa ytterligare skyddsåtgärder för makrillhaj, så kallad shortfin mako.

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkten 7, Utarbetande av strategiska GJP-planer. Det handlar alltså om den gemensamma jordbrukspolitiken. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! På rådsmötet kommer medlemsstaterna att ges tillfälle att diskutera arbetet med de strategiska planerna för jordbrukspolitiken. Diskussionen kommer att handla om hur förberedelserna går i respektive land och om man har stött på några problem. Medlemsstaterna kommer även att ges möjlighet att diskutera hur samrådsprocessen fungerat under framtagandet av planerna, liksom förväntningarna inför den kommande processen för godkännande av planerna.

Arbetet i Sverige går enligt plan.

Regeringen kommer på rådsmötet att betona den goda dialog vi har med kommissionen i den här processen. Vi kommer samtidigt att lyfta fram behovet av ytterligare arbetsdokument på områden där det finns utestående frågor, exempelvis kring utformningen av grundvillkoren.

Anf. 31 MARTIN KINNUNEN (SD):

Vi hade en avvikande ståndpunkt rörande detta i miljö- och jordbruksutskottet. Jag hänvisar till den. Det handlar om ekologisk produktion, där vi ser en oro för vikande efterfrågan och anser att det behövs mer flexibilitet. Sedan tidigare är vi skeptiska till det mål som har beslutats.

Anf. 32 ORDFÖRANDEN:

Jag är glad att du sa ”avvikande ståndpunkt”, som det heter i formen. Nu känner alla ledamöter till det.

Då noterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Dagordningspunkten 8, Jordbruksprodukter – översyn av EU:s handelsnormer. Det här är också en diskussionspunkt.

Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Vid rådmötet kommer det att ske en diskussion om nuvarande handelsnormer. Bakgrunden är den översyn av handelsnormerna som kommissionen har aviserat i strategin från jord till bord. Syftet med översynen är bland annat att handelsnormerna i högre grad ska öka hållbarheten i livsmedelskedjan. Kommissionen har i sitt arbetsprogram även identifierat möjligheter till förenkling av handelsnormerna.

Diskussionen på rådmötet kommer i första hand att fokusera på hur handelsnormerna kan förändras för att underlätta för utveckling mot en mer hållbar livsmedelskedja. I sammanhanget har ordförandeskapet även lagt in en fråga om hur man kan förbättra ursprungsmärkningen av honung.

Regeringen är positiv till den pågående översynen. Det finns möjligheter till förenkling av handelsnormerna, och det finns även utrymme för ändringar i regelverket som kan underlätta för en ökad hållbarhet i livsmedelskedjan. En viktig aspekt i detta är att arbeta för en utformning som minimerar risken för matsvinn. Det är samtidigt viktigt att EU:s handelsnormer ligger i linje med globala handelsnormer och att man i en översyn inte lägger in krav som försvårar handeln eller leder till oönskade kostnader för aktörerna. Det skulle gå emot syftet med handelsnormerna.

När det gäller frågan om ursprungsmärkning av honung anser regeringen att regelverket behöver ses över. Regeringen bedömer dock att det är mer lämpligt att reglera detta via lagstiftningen om spårbarhet och märkningsregler än genom handelsnormerna.

Anf. 34 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Dagordningspunkten 9, Meddelande om EU:s nya skogsstrategi för 2030. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Låt mig först bara säga några ord om den process som pågår kring den nya skogsstrategin. Den 16 juli presenterade kommissionen den nya skogsstrategin. Nu förhandlas rådsslutsatser om strategin i rådet. Ordförandeskapets målsättning är att rådsslutsatserna ska antas i november.

Vid rådmötet nästa vecka kommer det att vara en riktlinjedebatt om den nya skogsstrategin. Ordförandeskapet har inför diskussionen skickat ut tre frågor. Diskussionen vid rådmötet är tänkt att bidra till de pågående förhandlingarna om just rådsslutsatserna.

Som ni säkert är medvetna om överlade regeringen via statssekreterare Per Callenberg med miljö- och jordbruksutskottet om ståndpunkterna i *Fakta-PM om EU:s nya skogsstrategi* den 23 september. Vid överläggningen kunde regeringen konstatera att riksdag och regering på det stora hela är överens om inriktningen i ståndpunkterna. I den kommenterade dagordningen har vi speglat de tillägg som i sak innebär nya ståndpunkter i förhållande till faktapromemorian. Jag tänkte inte här gå in i detalj på ståndpunkten utan hänvisar till det skriftliga underlaget och kan gärna svara på frågor.

Anf. 36 JOHN WIDEGREN (M):

Ordförande! Precis som statsrådet uttrycker har vi förhandlat den här ståndpunkten ordentligt. Från Moderaternas sida är vi väl snart nöjda med hur den ser ut, tänkte jag säga.

Det här kan låta som en petitess, men jag skulle vilja göra en ändring i den skrivna ståndpunkten. Den kan låta väldigt larvig, men om man tänker efter är den inte så larvig. Det är skillnad på att notera och att välkomna, har jag fått lära mig, när det kommer till kommissionen. Den första meningen i den skrivna ståndpunkten lyder så här i dag: "Regeringen välkomnar att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt av kommissionen och noterar att EU:s nya skogsstrategi nu har presenterats." Det är jättebra att regeringen har markerat genom att säga att man "noterar" skogsstrategin. Men för att ge det större tyngd – vi har nämligen ganska mycket åsikter om skogsstrategin från svensk sida – skulle jag vilja vända på meningen. Jag skulle vilja att meningen i stället lät så här: "Regeringen noterar att den nya skogsstrategin har presenterats och välkomnar att miljö- och klimatfrågorna prioriteras av kommissionen." Jag vänder alltså på meningen till tvärtom för att tydligare markera att vi noterar skogsstrategin.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Det här med ord är spännande. Vi får se var det landar.

Anf. 38 JENS HOLM (V):

Vi i Vänsterpartiet delar inte regeringens ståndpunkt vad gäller EU:s skogsstrategi. Vi tycker att brukandet av skogen självklart ska vara en nationell angelägenhet. Samtidigt måste man dock komma ihåg att vi har förbundit oss att leva upp till internationella konventioner om biologisk mångfald etcetera, och det finns formulerat i EU-direktiv som gäller hos oss.

Jag tycker att den första frågan som spelas in till diskussionen är intressant, nämligen: Hur kan ni enligt er skapa balans mellan de tre hållbarhetspelarna för skogen – den miljörelaterade, den ekonomiska och den sociala? Ministern säger i den svenska ståndpunkten att regeringen anser att kommissionen haft "en obalanserad syn på de tre dimensionerna av hållbarhet". Jag förstår inte riktigt den kommentaren. Anser ministern att kommissionen viktat den ekologiska, miljörelaterade delen av hållbarheten för mycket, eller på vilket sätt har kommissionen en alldeles för obalanserad syn på hållbarhetsdimensionerna?

Anf. 39 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Ordförande! Det här är en väldigt spännande fråga där vi har många synpunkter, och vi har verkligen tröskat detta fram och tillbaka ganska rejält. Trots att vi nu har gjort det stöder vi Moderaternas förslag att göra denna förändring i inledningen av ståndpunkten.

Anf. 40 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! I likhet med Moderaterna och Kristdemokraterna tycker vi att den här skrivningen borde formuleras så som har framförts. Vi ansluter oss till det.

Anf. 41 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Sverigedemokraterna stöder också den omformulering som Moderaterna föreslog.

Anf. 42 MARIA GARDFJELL (MP):

Herr ordförande! Jag vill bara berätta att Miljöpartiet när frågan behandlades i miljö- och jordbruksutskottet reserverade sig mot de förslag som då lades fram från oppositionens sida. Vi ingår dock i regeringen, och därför är vi nödgade att ställa oss bakom majoritetens ståndpunkt i den här frågan.

Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Som Jens Holm och John Widegren sa, tror jag, är detta stora och för Sverige väldigt viktiga men också komplicerade frågor. De är inte särskilt enkla. Det finns många dimensioner, exempelvis den som handlar om var makten ska ligga. Där uppfattar jag att vi har en ganska stor samsyn i Sveriges riksdag. Det handlar också om de olika dimensioner som Jens Holm bland annat lyfter upp.

Svaret på Jens Holms fråga är ja. Det här var också en diskussion som vi hade i miljö- och jordbruksutskottet. Det är för lite fokus på egentligen tre dimensioner, skulle jag säga. En handlar om det sociala. En handlar om det ekonomiska och sysselsättningen. Från mitt perspektiv skulle jag vilja säga att det också handlar om det klimatpolitiska.

Jag vill inte förlänga detta, men låt mig bara ge ett kort exempel: Sverige har ju lyckats bli av med oljan näst intill helt och hållet i värmesektorn. Vi har gjort det därför att vi har kunnat använda restprodukter, huvudsakligen från den svenska skogen – lite drygt 100 terawattimmar. I det sammanhanget är Sverige ett unikum i Europeiska unionen. Den typen av perspektiv borde också finnas på den frågan, och vi upplever vi att det inte riktigt är så – detta som svar på Jens Holms fråga.

När det gäller frågan om ”välkomnar” noterar jag, och det här är min gedigna och genuina uppfattning, att finns det någonting där EU har ett mervärde så är det just att man fokuserar på miljö- och klimatfrågorna och att de prioriteras högt av kommissionen. Det har stora mervärden också för svenska folket, tror jag.

Jag noterar vad partierna säger, men jag vill nog ändå vidhålla att det är viktigt med ett ”välkomnar” att Europeiska unionen är offensiv i de här frågorna. Sedan må vi ha en ganska stor samsyn när det gäller till exempel hur man ska hantera skogsfrågor och annat, men när det gäller just detta

skulle jag ändå vilja vidhålla att det ska välkomnas, även om jag naturligtvis noterar hur majoritetsförhållandena ser ut här inne.

2021/22:5
8 oktober

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Då finns det en majoritetsuppfattning för det som har framförts av John Widegren med flera, och då får regeringen också förhålla sig till detta.

Jag tror att Jens Holm kommer att säga att ni har en avvikande ståndpunkt som ni hänvisar till.

Anf. 45 JENS HOLM (V):

Det stämmer. Vi i Vänsterpartiet hänvisar till vår avvikande ståndpunkt som har redovisats i miljö- och jordbruksutskottet.

Anf. 46 JOHN WIDEGREN (M):

Ordförande! Jag hör också att det fanns en majoritet för vårt förslag, och vi välkomnade fortfarande miljö- och klimatfrågorna. Vi vänder alltså på meningen, därför att det är viktigt att säga ”noterar” här.

Först skulle jag vilja framföra ett bra och tack till statsrådet för besöket i Wien och det arbete som gjordes där. Jag har läst mig till att det var en del bra saker och att Sverige äntligen ändå allierade sig lite mer med de viktiga skogsländerna i Europa. Det vill vi uttrycka tacksamhet för.

Det här är otroligt viktiga frågor för Sverige, precis som statsrådet också har lyft fram. Det går inte att nog understryka hur viktigt det här är, och därför vill vi från moderat sida skicka med vikten av att statsrådet själv deltar på mötet och inte skickar en statssekreterare till det här rådsmötet. När det kommer till skogsstrategi väger ett statsråd tyngre än vad en statssekreterare gör.

Detta är ett medskick, och vi hoppas att statsrådet kommer att närvara på mötet.

Anf. 47 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag ska inte lägga mig i så mycket, men jag håller såklart med John Widegren.

Det är viktigt med ord, och det har jag tagit upp flera gånger här. Precis som statsrådet sa är det här en diskussion inför att vi ska anta rådsslutsatser i november. Då är det viktigt vad det är som ska antas, och regeringen har alltså redan nu sagt att man *noterar* EU:s skogsstrategi. Därför är det viktigt att det är det som statsrådet också framför på det här mötet.

Jag vill ändå trycka på hur viktigt det är. Det är liksom inte bara det ena eller det andra. Det är också som John Widegren säger: Vi välkomnar det andra arbetet också, men nu handlar det om skogsstrategin, och där är ”noterar” viktigt.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar andre vice ordförande Jessika Roswalls uppfattning med tydlighet.

Anf. 49 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Ordförande! Jag har inget mer att tillägga annat än att vi naturligtvis – hela regeringen, oavsett vilken det är – naturligtvis kommer att delta med

liv och lust. Det är inte bara skogsstrategin som kommer att komma in här. Det finns en rad frågor som berör den svenska skogen och våra möjligheter att bruka den och dessutom hur vi kan utveckla vår biologiska mångfald. Detta kommer jag att återkomma till.

Jag har inget annat att tillägga utöver det jag sa tidigare.

Anf. 50 ORDFÖRANDEN:

Med detta sagt noterar jag att det finns en majoritetsordvändning som regeringen ska förhålla sig till. Sedan finns det också en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet. I övrigt finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Då har vi dagordningspunkt 10, 55-procentspaketet (lagstiftningsinitiativ för genomförandet av det uppdaterade klimatmålet för 2030): jord- och skogsbrukets bidrag.

Anf. 51 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Ordförande! Det är som sagt en rad frågor som kommer att behandlas.

Vid jordbruksrådets möte kommer vi att ha en övergripande diskussion om Fit for 55-paketets påverkan på jord- och skogsbruket och dess bidrag till klimatomställningen. Regeringen analyserar fortfarande stora delar av det här omfattande paketet. Regeringen kommer att återkomma till ansvarigt utskott och EU-nämnden inför att de olika lagstiftningsakterna ska förhandlas. Överläggning av förnybarhetsdirektivet har redan ägt rum, medan LULUCF och ESR planeras till den 12 oktober.

Regeringen välkomnar övergripande kommissionens lagstiftningspaket och stöder dess målsättning om att genomföra EU:s skärpta klimatmål till 2030. Regeringen ser sammantaget positivt på kombinationen av ett skärpt system för prissättning, standarder och åtaganden för minskade växthusgasutsläpp men är kritisk till den föreslagna ansvarsfördelningen för ökade kolsänkor.

För en effektiv klimatpolitik anser regeringen att det är angeläget att använda den substitutionsnytta som en växande bioekonomi ger och motverka risken för koldioxidläckage. Det gäller även för jord- och skogsbruket som också verkar på en internationell, konkurrensutsatt marknad.

Regeringen anser att inrättandet av en utvidgad marksektor som också innefattar utsläpp från jordbrukssektorn kan vara möjlig för perioden efter 2030 och analyserar detta vidare. Men en utvidgad marksektor bör snarare sättas på nationell nivå inom respektive medlemsstat i stället för på EU-nivå, detta för att medlemsstater med stora upptag i skogen inte framgent ska tvingas att balansera utsläpp från jordbruket i andra länder.

Varje medlemsstat ska eftersträva det långsiktiga klimatneutralitetsmålet och bör bidra till en bibehållen eller ökad kolsänka på sitt eget territorium utifrån sin potential att göra så på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Potentialen för sådana åtgärder skiljer sig åt mellan medlemsstater genom fler faktorer än areal brukad mark som kommissionen har använt i ansvarsfördelningen.

Regeringen är kritisk till den föreslagna beredningsmodellen för medlemsstaternas åtaganden och ifrågasätter därför den föreslagna ansvarsfördelningen. Dessa faktorer har lett till ett oproportionerligt högt åtagande för Sverige. Regeringen konstaterar därtill att skogspolitiken är

nationell kompetens och att utformning av nya rättsakter måste vara i linje med ett hållbart aktivt skogsbruk.

Regeringen anser att det svenska åtagandet ska sänkas till en nivå som möjliggör ett aktivt skogsbruk i linje med nationellt bedömda långsiktigt hållbara avverkningsnivåer. Konsekvenserna för svensk skogsnäring bedöms bli väsentliga av det föreslagna åtagandet, både avseende sysselsättning och minskat förädlingsvärde. Analys av förslagen pågår i olika sammanhang, och vi behöver ytterligare stöd i detta av relevanta myndigheter.

Regeringen anser att skogens strategiska roll för klimatomställningen måste beaktas, såväl dess förmåga till koldioxidupptag som dess avgörande roll för att tillhandahålla råvara för ersättning av fossila material och fossil energi. Lagförslagen måste ta hänsyn till att produkter från skogen genom substitution bidrar till att minska utsläppen från fossila källor.

Genom svårigheten att bedöma när åtgärder får effekt och att sektorn präglas av stora osäkerheter såsom mellanårsvariationer är regeringen även kritisk till bindande mål för ökad kolsänka.

Herr ordförande! Jordbruket bör både leverera livsmedel och bidra till klimatomställningen. Utmaningen är att åstadkomma betydande minskning av växthusgaser samtidigt som efterfrågan på jordbruksprodukter kvarstår. Översynen av lagstiftningen ska bara kunna leda till att klimatambitionen skärps samtidigt som regelverket inte får hindra en långsiktigt ökad och hållbar produktion.

Regeringen är kritisk till att regelverket kring bioenergens hållbarhet revideras innan det går att utvärdera effekten av de regler som började tillämpas i juli 2021. Regeringen verkar för att direktivet inte ska leda till ändringsbehov av svensk skogsvårdslagstiftning för att biobränsle ska ses som hållbart. Regeringen är kritisk till de skärpta regler för bioenergi som ökar den administrativa bördan för företag och myndigheter.

Anf. 52 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! På tal om ord undrar jag hur statsrådet ser på att lägga till ordet "miljö" på första sidan, där man pratar om effekterna på jord, skogsnäringarnas konkurrenskraft, omställning, *miljö* – skulle vara ett önskvärt tillägg – klimat och biologisk mångfald.

Vi skulle också generellt vilja lyfta fram att en ökad produktion av biobränsle inte bör vara skogens huvudsakliga uppgift utan ett fokus på att skogen ska bidra till att byta ut material som är stora utsläppare.

Anf. 53 JENS HOLM (V):

Vi skulle kunna ha en lång diskussion om det här, och jag vet att ni har pratat om det många gånger i MJU. Jag hänvisar därför till vår avvikande mening från MJU.

Vi är bedrövade över den svenska positionen, måste jag säga. När skogen och markinbindningens roll äntligen tas upp på ett adekvat sätt och alla medlemsländer åläggs att göra någonting åt detta, nämligen att mer kol ska bindas i skog och mark, ja, då åker Sverige ned och låter som ett eko av skogsindustrin. Det är beklämmande.

Vi tycker att det är bra att det ställs krav på ökad kolinbindning i skog och mark. Vi behöver ha ett hållbarare skogsbruk, och det här går att

kombinera med att vi själva bestämmer hur vi brukar skogen, dock på ett hållbarare sätt.

Jag hänvisar alltså till vår avvikande mening. Om ministern har frågor kring detta diskuterar jag gärna det. Men nu har vi redan dragit över tiden lite grann.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Tack, Jens Holm, också för att du noterade att vi har dragit över tiden!

Anf. 55 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Vi har haft en del övningar om det här, och jag förmodar att vi kommer att ha ännu fler och ännu mer detaljerade.

En reflektion som vi gjorde här är att EU-kommissionen frågar medlemsstaterna vilka de största utmaningarna är för att jordbruket ska kunna bidra till 55-procentsmålet, och vi har ju noterat att kommissionen gärna ser Sverige som en provins uppe i norr som ska ha skog som ska stå och suga upp koldioxid till nytta för övriga länder till stor del.

Vad gäller jordbruket finns det skäl att hävda att Sverige faktiskt har en potential att bidra till att minska utsläppen inom EU, eftersom vi har ett väldigt klimateffektivt jordbruk. Som svar på kommissionens fråga är just den låga lönsamheten i Sveriges jordbruk en stor utmaning och ett stort problem för att kunna bidra till att uppnå 55-procentsmålet. Klimatåtgärder som minskar lönsamheten riskerar ju därmed att minska livsmedelsproduktionen, en livsmedelsproduktion som i dag är betydligt mer klimatvänlig än EU-genomsnittet.

Att detta är ett perspektiv som vi skulle vilja se lyftas upp framöver är ett medskick från vår sida.

Anf. 56 MARIA GARDFJELL (MP):

Ordförande! Det är naturligtvis väldigt viktigt att kolinbindningen kan öka i jordbruket, precis som Martin Kinnunen säger. Men det är också en fråga som är uppe i de strategiska planerna och arbetet med jordbrukspolitiken där arbetet faktiskt går framåt som jag ser det. Vi hoppas det i alla fall.

Från Miljöpartiets sida skulle jag bara vilja säga att när det gäller hela frågan om skogspolitiken känns det mycket som den gammaldags klimatpolitiken med en bördefördelning. Vi hade en liten diskussion om det på miljö- och jordbruksutskottet. Här behövs dock ett mycket mer aktivt arbetssätt framåt, där man identifierar vilka ökade kolsänkor som faktiskt är möjliga så att man får ett mycket mer proaktivt arbete kring det.

Detta kan också vara ett medskick till de här diskussionerna. Från Miljöpartiets sida menar vi att ökade kolsänkor i både jordbruk och skogsbruk är absolut nödvändigt.

Anf. 57 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Låt mig börja konkret. Jag har inga bekymmer med att skriva in ordet ”miljö” så som Maria Nilsson föreslår.

Jens Holm har helt rätt i att vi skulle kunna förlänga detta rejält. Jag delar inte uppfattningen att det som kommissionen föreslår är en bra sak för klimatet. Hela idén om att man ska minska trycket på omställning i

delar av unionen genom att peka på de nordliga skogarna är enligt mig fel. Koldioxidutsläppen måste bort. I stället för att säga att hela idén om att det här är en börda borde man, precis som Maria Gardfjell säger, titta på vad som händer i Sverige i dag och se att det inte alls behöver vara det. De stora investeringarna i vårt land har kommit till tack vare omställningen.

Jag ska inte förlänga detta ytterligare. Jag noterar detta, som det heter. Vi fortsätter gärna diskussionen när vi har mer tid och gör det gärna utåt. Jag välkomnar diskussionen.

Angående Martin Kinnunens synpunkter är detta en del av regeringens politik, som Maria Gardfjell pekar på. Vi har dessutom nyligen fått en rapport om hur vi kan göra det svenska jordbruket mindre beroende av fossil energi och därmed också utsläpp, både när det gäller lönsamhet och för att bli av med utsläppen där. Det ska kunna vara en aktiv kolsänka på ett sätt som samtidigt ökar produktionen och därmed lönsamheten.

Därmed tror jag att jag har svarat på alla frågor.

Anf. 58 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi går över till dagordningspunkt 11, Övriga frågor, och det gäller punkterna a–c. Önskar näringsministern kommentera något där?

Anf. 59 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr ordförande! Eftersom vi har gått in på övertid svarar jag gärna på frågor men har inte tänkt säga något mer.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Ingen har begärt ordet. Vi tackar för och noterar informationen. Vi tillönskar näringsministern med medarbetare en trevlig helg och tackar för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde.

Anf. 61 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Tack så mycket! Jag önskar även er en trevlig helg. Nu ska jag besöka en innovativ gård inom jordbruket.

§ 2 Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 14–15 juni 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 8–9 juli 2021

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 15 oktober 2021

Anf. 62 ORDFÖRANDEN:

Vi välkomnar arbetsmarknadsminister Eva Nordmark med medarbetare till dagens EU-nämndssammanträde. Vi inleder på sedvanligt manér med en återrapport från mötet i rådet den 14–15 juni och en återrapport från det informella ministermötet den 8–9 juli.

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Tack för möjligheten att få vara här fysiskt! Det känns väldigt bra.

Jag är som sagt här för att ge information och samråda med nämnden inför Epscos möte den 15 oktober som rör sysselsättning och socialpolitik. Det planeras att äga rum på plats i Luxemburg.

Först vill jag, som ordföranden sa, återrapportera från det senaste formella rådsmötet och det informella ministermötet.

Jag svarar gärna på frågor om det formella rådsmöte som ägde rum den 14–15 juni i Luxemburg. Ni har fått en skriftlig rapport från det och också en skriftlig rapport från det informella rådsmöte som ägde rum den 8–9 juli i Slovenien. Jag svarar såklart gärna på frågor om det, om det finns några sådan.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Ingen har begärt ordet. Vi noterar och tackar arbetsmarknadsministern för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Den europeiska planeringsterminen. Här finns tre beslutspunkter. Jag tror att arbetsmarknadsministern kommer att ta upp allihop, medan jag får dela upp besluten på punkterna a, b och c.

För sakens skull läser jag upp rubrikerna:

3 a, Centrala utmaningar på sysselsättningsområdet: sysselsättningskommitténs huvudbudskap med utgångspunkt i den årliga rapporten om och verktyget för bedömning av sysselsättningssituationen

3 b, Centrala utmaningar på det sociala området: huvudbudskapen från kommittén för socialt skydd på grundval av den årliga översynen av verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet

3 c, Rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

Samtliga tre punkter är beslutspunkter.

Låt mig börja med punkt a, EMCO:s huvudbudskap. Liksom tidigare år har sysselsättningskommittén tagit fram en årlig rapport i vilken EMCO beskriver dels framstegen i förhållande till sysselsättningsmålet i Europa 2020-strategin, dels de övergripande trenderna på EU:s arbetsmarknad. Bilden av läget baseras på tidigare överenskommet analysramverk, som kallas Employment Performance Monitor, EPM. Rådet väntas vid mötet ställa sig bakom huvudbudskapen från denna rapport.

Huvudbudskapen har en bred ansats och är formulerade på en övergripande nivå för att fånga utvecklingen i hela EU. Det noteras bland annat att sysselsättningsgraden i åldern 20–64 år i EU minskade till 72,5 procent 2020 från 73,2 procent 2019. Sysselsättningsgraden minskade i samtliga utom tre medlemsstater.

Det övergripande målet i Europa 2020-strategin låg på en sysselsättningsgrad på 75 procent. Dock föreligger skillnader mellan medlemsstaterna. Samtidigt lyfts i huvudbudskapen fram att 2020 präglades av den djupa och direkta påverkan av covid-19-pandemin på arbetsmarknaden. Därför måste framsteg eller brist på sådana när det gäller att uppnå EU 2020-målen förstås mot bakgrund av den mycket komplicerade ekonomiska situationen och arbetsmarknadssituationen.

Regeringen ser positivt på att befintliga analysramverk används för att följa utvecklingen mot Europa 2020-strategins mål. Budskapen är formulerade på en övergripande nivå som ger utrymme för varje medlemsstat att utforma sina egna reformer. Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådsmötet ställer sig bakom ett godkännande av EMCO:s huvudbudskap.

Låt mig gå vidare till punkt b om huvudbudskapen från kommittén för socialt skydd, KST. Lena Hallengren är ansvarigt statsråd för frågan, men jag föredrar den för nämnden i dag.

Rådet väntas vid mötet ställa sig bakom huvudbudskapen från KST. Huvudbudskapen baseras på en årlig rapport i vilken KST beskriver det sociala läget i medlemsstaterna och EU och aktuella reformer på det socialpolitiska området. Huvudbudskapen fungerar som inspel till kommissionen inför den årliga hållbara tillväxtstrategin som kommissionen presenterar varje höst. Huvudbudskapen har en bred ansats och är formulerade på en övergripande nivå för att fånga utvecklingen i hela EU. Inga enskilda medlemsstater lyfts fram i huvudbudskapen.

Huvudbudskapen präglas i år av covid-19-pandemin och dess sociala och ekonomiska effekter. Utvecklingstrender som noteras är bland annat en minskad tillväxt samt en viss minskad sysselsättning i medlemsstaterna. Det lyfts fram att många medlemsstater har gjort tillfälliga ändringar i socialförsäkringssystemen för att bland annat öka tillgängligheten till social trygghet under pandemin.

Medlemsstaterna uppmanas att fortsätta att prioritera satsningar för att minska den ökande risken för fattigdom och social exkludering. Bland annat framhålls vikten av att stärka hälso- och sjukvårdssystemen, vikten av sociala trygghetssystem samt betydelsen av sociala tjänster inklusive satsningar på tjänster vid långvarigt vårdbehov.

Regeringen ser positivt på att befintliga analysramverk används för att följa utvecklingen mot Europa 2020-strategins mål. Budskapen är formulerade på en övergripande nivå som ger utrymme för varje

medlemsstat att utforma sina egna reformer. Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådsmötet ställer sig bakom ett godkännande av KST:s huvudbudskap.

Dagordningspunkten om den europeiska planeringsterminen har även en underpunkt c. Som ni känner till ska rådet varje år fatta ett beslut om sysselsättningsriktlinjerna. Årets beslut innebär att riktlinjerna som sådana bibehålls oförändrade. Vissa uppdateringar görs i beaktandesatserna i syfte att återspegla beslut fattade i andra sammanhang sedan förra årets beslut, bland annat att Europeiska rådet har ställt sig bakom de nya EU-övergripande målen till 2030 på det sociala området.

Regeringen avser att vid rådsmötet ställa sig bakom ett godkännande av förslaget avseende sysselsättningsriktlinjerna.

Anf. 66 LUDVIG ASPLING (SD):

Tack för informationen! Det var mycket på en gång.

Först vill jag ställa en enkel fråga angående Europa 2020-strategin. Regeringen säger att den ser positivt på att befintliga analysramverk används för att följa utvecklingen mot Europa 2020-strategin. Men den utvecklingen borde väl vara avslutad nu? 2020-strategin skulle ju uppfyllas senast år 2020, så som namnet antyder. Vad är det man egentligen följer nu, förutom möjligtvis siffrorna från förra året?

Det är ett väldigt konstigt sätt att uttrycka sig på. Det här är ingenting som pågår, utan det här är klart. Det ska det i varje fall vara. Statsrådet eller tjänstemännen får gärna förklara vad man egentligen menar.

Under dagordningspunkt 3 b, Centrala utmaningar på det sociala området: huvudbudskapen, kan man notera att det budskap som kommer från kommittén är extremt generellt hållet. Det som står i rekommendationerna är att medlemsstaterna ska förbättra sjukvården, förbättra tillgången till bostäder, förbättra det sociala skyddet, förbättra socialförsäkringar – man ska förbättra det ena med det andra.

Detta har ingen betydelse i praktiken. Det finns ingen som vill försämra någonting. Det är så generellt hållet att det egentligen inte har någon innebörd över huvud taget. Jag undrar om statsrådet kan peka på någon av de rekommendationer som kommer från kommittén som har förändrat hur Sverige funderar på dessa frågor. Har detta över huvud taget påverkat Sveriges syn på de här frågorna? På vilken punkt i så fall? Om inte så är fallet måste man fundera på vad syftet är.

Jag vill också anmäla en avvikande ståndpunkt angående punkterna 32 och 33 i meddelandet. De tar upp den sociala pelaren och NGU, två saker som vi är emot.

Angående punkt c, Rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik, vill vi bara lämna ett medskick eller en avvikande ståndpunkt om att vi tycker att sysselsättningspolitiken ska vara en nationell angelägenhet. Vi tycker att det i dessa dagar är särskilt viktigt att markera detta med tanke på de förslag som ligger på bordet och som vi i Sverige inte vill se förverkligade.

Anf. 67 ORDFÖRANDEN:

Ludvig Aspling! För tydlighets skull: Under vilken av punkterna – vi har ju inte hela dokumenten – avser ni att framföra en avvikande ståndpunkt? Det finns nämligen en särskild punkt avseende den sociala

pelaren, punkt 4. Du kanske har något i dina uppteckningar – gäller det a, b eller c? Under vilken av dessa punkter har ni en avvikande ståndpunkt?

2021/22:5
8 oktober

Anf. 68 LUDVIG ASPLING (SD):

Under c har vi en avvikande ståndpunkt med meningen att vi tycker att sysselsättningspolitiken ska vara en nationell angelägenhet. Det blir mer av ett allmänt inspel eftersom meddelandet bara är att godkänna.

Under b noterade jag att huvudbudskapet från kommittén innehåller hänvisningar till den sociala pelaren och NGU.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Okej, då vet vi. Jag ville bara vara säker på under vilken punkt det gällde.

Anf. 70 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Tack, Ludvig Aspling, för frågorna! Siffrorna gäller till 2020, och det är detta man följer.

Jag lämnar nu över till Ulrika Hall, som kan fördjupa lite ytterligare, kanske på den första punkten men framför allt om den andra frågan som Ludvig ställde.

Anf. 71 Ämnesrådet ULRIKA HALL:

Det är helt korrekt som statsrådet sa att det som vi följer upp i rapporten är Europa 2020-strategin, just nu med 2020 års siffror. Fram till den statistiken är det relevant att följa utvecklingen i det.

Sedan uppfattade jag att frågan om punkt b gällde huvudbudskapet från kommittén för socialt skydd, och då är det Kristin som kan kommentera det.

Anf. 72 Kanslirådet KRISTIN IVARSSON LANTZ:

Rapporten tas fram varje år av kommittén för socialt skydd och dess indikatorundergrupp ISG. Det utgör en del av kommitténs fördragsfästa uppdrag att följa den utveckling som sker på det sociala området inom EU och medlemsstaterna. Man använder då ett sedan tidigare etablerat analysramverk med indikatorer för detta. Huvudbudskapen ska spegla och sammanfatta det som rapporten, som är betydligt mer omfattande, pekar på.

Vi ser det som positivt att budskapen är formulerade på en övergripande nivå som ger utrymme för medlemsstaterna att göra de eventuella reformer som man anser sig behöva.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Tack för kommentarer och svar!

Då delar jag upp det så här: Det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkter under punkterna a, b och c med avvikande meningar anmällda från Sverigedemokraterna om punkterna b och c.

Vi går över till dagordningspunkt 4, Den europeiska planeringsterminens framtid med en stark roll för den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 74 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Vid rådsmötet väntas ministrarna föra en diskussion om den europeiska planeringsterminens framtid och dess roll i genomförandet av den sociala pelaren. Jag avser i diskussionen att lyfta fram det nationella ansvaret och arbetsmarknadens parter roll på det sysselsättnings- och socialpolitiska området.

En central utgångspunkt för regeringen är respekt för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, nationella system avseende arbetsmarknad, sociala frågor och på skatte- och utbildningsområdet samt för principerna om subsidiaritet och proportionalitet.

Jag avser vidare att lyfta fram vikten av den europeiska planeringsterminen för uppföljning av de nya EU-övergripande mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning till 2030 som Europeiska rådet har ställt sig bakom. Dessa mål presenterades i kommissionens handlingsplan för genomförande av den sociala pelaren och ersätter de EU-övergripande mål på det socialpolitiska området som fanns i Europa 2020-strategin.

I mitt inlägg kommer jag förstås att utgå från de ståndpunkter i frågan som regeringen har förankrat med riksdagen, senast genom att finansministern samrådde med EU-nämnden den 1 oktober inför en diskussion i Ekofin om terminens framtid. Jag var själv i arbetsmarknadsutskottet den 30 september och överlade om preliminära nationella mål relaterat till de EU-övergripande målen.

Anf. 75 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi vill anmäla avvikande ståndpunkt. Vi tycker att regeringen ska markera mot den sociala pelaren i dess helhet vid varje tillfälle där möjlighet ges. Man kan inte spela med i det här och säga att man tycker att det finns aspekter av det som är positiva och sedan ha någon trovärdighet kvar när det kommer lagförslag som till exempel minimilöner, som man säger sig vilja vara emot. Detta är något som man måste mota i grind vid varje tillfälle.

Som motivering kan jag bara anföra detsamma som vi sa i arbetsmarknadsutskottet den 30 september.

Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Ordförande! För Kristdemokraternas övergripande syn på den sociala pelaren vill jag hänvisa till vår avvikande mening från överläggningarna i arbetsmarknadsutskottet den 23 mars. För mer specifika synpunkter hänvisar jag till den avvikande mening som anmälades i samband med överläggningarna den 30 september, som nämndes nyligen.

Anf. 77 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen!

I grunden är vi fortfarande oroade för den utveckling som har sin grund i den sociala pelaren. Vi anser det olyckligt att regeringen till synes välkomnar det här trots att man säger sig värna den svenska modellen.

När handlingsplanen diskuterades tidigare under året anmälde vi avvikande ståndpunkt. Där avvisade vi kraftigt fortsatt arbete utifrån den sociala pelaren, och detta följdes upp i AU senast, den 30 september. Härav anmäler vi även i detta skede avvikande ståndpunkt. I den nu föreslagna

nedbrutna handlingsplanen avvisar vi de delar i regeringens ståndpunkt där regeringen, enligt vår mening, ställer sig alltför passiv till att värna den svenska modellen.

2021/22:5
8 oktober

Att föreslå att bygga vidare på gemensamma övergripande mål samt hur dessa ska genomföras för andra EU-länder är inte ett tillvägagångssätt som vi välkomnar. Moderaterna anser att dessa frågor är och bör vara nationell kompetens, med nationella mål och riktlinjer, samt att Sverige har såväl egen kompetens som en välfungerande modell med grund i arbetsmarknadens parter, där framgångsfaktorerna inte byggs av ytterligare överstatliga handlingsplaner.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Jag noterar de avvikande ståndpunkterna.

Vi har som sagt diskuterat detta i arbetsmarknadsutskottet tidigare, så jag går inte in djupare på det. Jag vill ändå säga att när det gäller pelaren och själva genomförandet är regeringen väldigt tydlig med att vi anser att detta ska ske framför allt genom erfarenhetsutbyte och det som rör icke-bindande åtgärder, inte genom direktiv eller bindande lagstiftning på detta område. Där är vi väldigt tydliga från regeringens sida – jag vill bara lägga till det.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en likalydande avvikande ståndpunkt anmäld från Moderaterna och Kristdemokraterna samt en oliklydande avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går över till dagordningspunkt 5, Fokus på säkerhet och hälsa i framtidens arbetsliv. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Det är som sagt en diskussionspunkt. Vid mitt inlägg i diskussionen avser jag att utgå från ståndpunkten om det strategiska ramverket för hälsa och säkerhet i arbetslivet, som jag överlade med arbetsmarknadsutskottet om den 31 augusti.

Jag avser att belysa vikten av en hög skyddsnivå på arbetsmiljöområdet. Alla som arbetar har rätt till en god arbetsmiljö, oavsett arbetsgivarens storlek eller form för arbetet. Det är viktigt att kunna möta arbetsmiljöutmaningar i ett föränderligt arbetsliv.

Jag avser även att lyfta fram att regeringen stöder arbetet med att främja en nollvision mot arbetsrelaterad dödlighet och angripa orsakerna bakom den arbetsrelaterade dödligheten. I diskussionen kommer jag även att belysa vikten av att regelförenkling sker med beaktande av en hög skyddsnivå. Slutligen avser jag att framhålla att en viktig utgångspunkt för regeringen är att arbetsmiljöarbetet inom EU respekterar medlemsstaternas kompetens, inklusive nationella arbetsmarknadsmodeller samt parternas autonomi.

Anf. 81 LUDVIG ASPLING (SD):

Tack för informationen!

Jag har en liten fråga som är en ren kunskapsfråga. I meddelandet från rådet, som ska utgöra grunden för diskussionen, står det på sidan 2 att rådet anser följande: "To this end, the fairness dimension should be well integrated and mainstreamed across policy areas in the context of the Semester." Detta är alltså samtidigt som genderdimensionen också ska "mainstreamas". Den punkten kommer vi till snart, lite senare på schemat.

Vad är skillnaden mellan genderdimensionen, som ska "mainstreamas", och fairness-dimensionen, som ska "mainstreamas" samtidigt? Det låter lite grann som samma sak för mig. Finns det någon skillnad där, eller är det ytterligare ett stort antal kurser som man ska hålla? Vad innebär detta i praktiken?

Sedan tycker jag att regeringen borde redogöra för svaren på frågorna. Det är tre stycken frågor som man ställer rent konkret. Det kanske var det som var svaret som Eva Nordmark gav.

I vanlig ordning vill jag bara påpeka att det återigen finns en väldigt tydlig hänvisning till "strong role of the European Pillar of Social Rights". Den motsätter vi oss naturligtvis, och vi vill anmäla avvikande ståndpunkt när det gäller den meningen.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Jag noterar den avvikande ståndpunkten. Jag tror att jag svarade direkt på fråga nummer två.

När det gäller fråga nummer ett om mainstreaming tror jag att gör klockast i att överlåta den frågan till Henrik Åhm.

Anf. 83 Kanslirådet HENRIK ÅHM:

Jag tror att det refererades till två olika dokument, dels rådsslutsatserna, dels det strategiska ramverket. I det strategiska ramverket tror jag att fairness-dimensionen är lite bredare än gender mainstreaming. Det handlar om gender mainstreaming i just de rådsslutsatserna på jämställdhetsområdet. Jag tror att fairness-dimensionen i ramverket är lite bredare.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går över till dagordningspunkt 6, Slutsatser om jämställdhetsintegrering i EU:s budget (revisionsrättens särskilda rapport nr 10/2021). Det är ett beslutsärende.

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Dagordningspunkt 6 är en fråga som ligger under statsrådet Stenevis ansvarsområde men som jag föredrar i nämnden i dag.

Slutsatserna har sin bakgrund i att Europeiska revisionsrätten har genomfört en effektivitetsrevision av EU:s fleråriga budgetram för åren 2014–2020. Avsikten med revisionen är att undersöka i vilken utsträckning EU:s institutioner, framför allt kommissionen, har genomfört jämställdhetsintegrering i EU:s budgetprocess. Revisionsrätten har särskilt

bedömt om kommissionen har använt sig av jämställdhetsintegrering i EU:s budget för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Revisionen omfattar den gemensamma jordbrukspolitiken, de europeiska struktur- och investeringsfonderna och Erasmusprogrammet. Revisionsrättens rapport omfattar också en granskning av två medlemsländer, Spanien och Rumänien. De program som Europeiska revisionsrätten har granskat motsvarar 66 procent av den totala summan av den fleråriga budgetramen under åren 2014–2020.

Sammanfattningsvis konstaterar Europeiska revisionsrätten att kommissionen inte har levt upp till sina utfästelser att jämställdhetsintegrera den fleråriga budgetramen.

Rådsslutsatserna återger i huvudsak rapportens konstateranden. Regeringen föreslår att Sverige vid rådsmötet ställer sig bakom ett godkännande av rådsslutsatserna.

Anf. 86 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag tackar för informationen.

Vi kan naturligtvis ställa oss bakom själva andemeningen i detta. Men jag är ändå lite fundersam kring vissa aspekter av detta när man pratar om jordbruksbudgeten. Jordbruksbudgeten är väldigt stor, och det handlar om subventioner och stöd. Det finns lite olika former av bidrag.

Hur gender-”mainstreamar” man en jordbrukssubvention? Hur går det till i praktiken? Det är jag väldigt intresserad av att höra. Vad betyder det i verkligheten?

Jag undrar samma sak vad gäller Erasmus. Det är länge sedan jag pluggade, men jag vet på ett ungefär vad Erasmus är och hur det fungerar. Studenter antas till Erasmus på objektiva meriter. Vad innebär gender mainstreaming för Erasmusprogrammet? Vad är syftet? Erasmus innehåller ju inte några regler om vilken typ av kurser man ska gå och så vidare. Det finns inte Erasmuskurser, som jag minns det, utan det finns program. Sedan får man plugga på andra ställen i Europa eller utanför Europa. Jag undrar alltså vad detta betyder i praktiken.

Jag vill också anmäla en avvikande ståndpunkt om att gender mainstreaming är okej men att det ska finnas ett mervärde och att det ska finnas en praktisk nytta av det. Jag tvivlar på att det finns en praktisk nytta med att gender-”mainstreama” hela EU-budgeten och att alla som jobbar med hela EU-budgeten ska gå denna utbildning. Det låter som ett jätteprojekt, och jag tror inte att det finns ett mervärde i allt detta.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Herr ordförande! Jag tackar Ludvig Aspling för frågorna. Jag får överlämna dessa frågor till Cecilia Asklöf så att hon får klargöra detta.

Anf. 88 Kanslirådet CECILIA ASKLÖF:

Jag ska börja med att redogöra för vad jämställdhetsbudgetering är. Det innebär att budgetpolitikens jämställdhetseffekter utvärderas och att inkomster och utgifter ska omfördelas för att främja jämställdhet.

Regeringens ambition är att ett jämställdhetsperspektiv ska inkluderas i alla steg av budgetprocessen.

När det gäller de frågor som nu togs upp och som gäller jordbrukspolitiken kan man titta på detta på flera sätt. Bland annat kan man

analysera om förordningen som styr jordbrukspolitiken innehåller skrivningar om jämställdhet.

Europeiska revisionsrätten har också tittat på de indikatorer som avser att visa om jämställdhet verkligen har genomförts i dessa program. Revisionsrätten har tittat på ett tusental indikatorer för de olika program som man har kontrollerat. Av dessa indikatorer var det ungefär 29 som berörde jämställdhet. Då kan man se att det genomförs relativt få kontroller av om jämställdhet verkligen leder till praktiska effekter, även om det skulle stå jämställdhet i förordningen som styr själva fonden.

När det gäller hur man ska titta på jämställdhetsintegrering i jordbruket kan man, om jag återgår till indikatorer, till exempel titta på hur många manliga och kvinnliga jordbrukare som finns. Man kan också titta på utfallet av de stöd som ges genom dessa fonder och om de tillfaller manliga och kvinnliga jordbrukare i lika hög grad i relation till deras antal av den totala sammansättningen jordbrukare. Där finns det indikationer på att så inte är fallet.

Anf. 89 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade standpunkt med avvikande standpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Övriga frågor. Det är a, En långsiktig vision för landsbygdsområden, och b, Socialt trepartstoppmöte (Bryssel den 20 oktober 2021).

Önskar arbetsministern kommentera någonting där?

Anf. 90 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Nej, jag har inget att tillägga där om det inte finns några frågor.

Anf. 91 JOHN WIDEGREN (M):

Herr ordförande! Jag vill tacka statsrådet för detta.

När det gäller just den långsiktiga visionen för EU:s landsbygdsområden står det att det är en informationspunkt. Jag vet inte hur många av er som har läst denna vision. Men det är bland det största blaha som jag någonsin har sett. Därför är det intressant att få veta om Sverige tänker säga någonting eller om man bara kommer att ta till sig av någon information.

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Vi sitter här och överlägger lite, men jag tror inte att jag ska säga något. Det är inte tanken.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Då noterar vi att arbetsmarknadsministern inte ska säga någonting. Är John Widegren nöjd med detta svar? Ja, han nickar instämmande.

Då tackar jag arbetsmarknadsministern med medarbetare för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde. Jag tillönskar arbetsmarknadsministern ett bra möte men naturligtvis också en trevlig helg.

Anf. 94 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Tack detsamma!

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Per Olsson Fridh med medarbetare välkomna till EU-nämnden. Då, statsrådet, undrar jag om det finns någonting att säga med anledning av återrapporten?

Anf. 96 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Jag har inget att tillägga.

Anf. 97 ORDFÖRANDEN:

Tack för informationen!

Vi går vidare till dagordningspunkt 2, Afghanistan. Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 98 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Herr ordförande! Detta gäller alltså ett extrainsatt informellt videomöte som kommer att ske på måndag eftermiddag och kväll om Afghanistan. Jag vill börja med att säga äntligen. Nämndens ledamöter är mycket bekanta med att det nu är nästan två månader sedan talibanernas maktövertagande blev fullständigt och de också intog Kabul. Det som har skett sedan dess och omvärldens reaktioner är att man såklart med rätta har dragit undan stora stöd som har kanaliserats via banker och fonder för att stötta det talibanska statsstyret och den offentliga sektorn. Konsekvenserna av det är naturligtvis att fattigdomen och utsattheten ökar i landet och att de humanitära behoven ökar väldigt snabbt.

Man ska komma ihåg att Afghanistan redan före talibanernas maktövertagande var i en humanitär kris, men den har förvärrats under tiden som de har klivit fram och sedan detta maktövertagandet blev fullständigt.

Omvärlden och alla närvarande organisationer vittnar om att det går ganska fort och att landet egentligen står inför en total kollaps. Bankväsendet ligger nere, offentlig sektor ligger nere, löner betalas inte ut och situationen är oerhört svår. Ungefär 90 procent av hushållen i Afghanistan kämpar nu varje dag för att ha mat på bordet. 1 miljon barn under fem år riskerar svält enligt Unicef, och det systematiska förtrycket mot flickor och kvinnor ökar i rask takt. Situationen ser dock väldigt olika ut i olika delar av Afghanistan, och det känner vi också till sedan tidigare. Så har det alltid varit i detta land. Men vi ser med stort allvar på denna utveckling.

EU har såklart en otroligt viktig roll att samordna och koordinera medlemsstaterna och sitt eget agerande i Afghanistan just nu. Men EU har ännu inte samlat sina biståndsministrar för en diskussion om detta. Det har vi fått kämpa en del för. Vi har legat på och sagt att detta inte är acceptabelt och att det är viktigt att vi träffas och att utrikesministrarna träffas ofta i denna situation. Det är bra att inrikesministrarna träffas för att förbereda EU på detta. Men vi som är biståndsministrar och som kan

utvecklingsfrågorna och som står för utvecklingsportföljerna och utvecklingsbudgetarna måste vara en del av denna samordning och denna koordinering och få vara med och sätta tonen i vad som händer här.

Vi har nu haft flera årtionden av intervention i Afghanistan då inte bara Afghanistans folk har varit det primära syftet att stödja. Nu behöver vi en insats som faktiskt sätter folket i Afghanistan främst – framför allt flickor och kvinnor – och bidrar till den utveckling som behövs.

De humanitära behoven är nu oerhört allvarliga. Vid mötet kommer vi att framföra – och detta kommer att vara vår ståndpunkt – att det är viktigt att nu kliva in resolut. Vi måste hindra att det blir en fullskalig svält och försöka upprätthålla och skydda de framgångar vi har nått under de senaste årtiondena, framför allt vad gäller flickors och kvinnors tillgång och rätt till utbildning och hälsovård. Vi behöver stimulera en lokal ekonomi som kan finnas och verka i Afghanistan, så att människor har möjlighet till en grundläggande försörjning.

Detta är inget land som borde behöva överleva på humanitärt stöd, utan här borde finnas grogrund för något lokalt i ekonomin. Men det behöver göras på ett sätt som inte legitimerar eller stärker det talibanska greppet om Afghanistan. Vi måste hålla oss borta från de tidigare strukturer som vi jobbat i. Det är en utmaning, och vi vet inte exakt hur det kan se ut på sikt.

Vid möten med FN, som vi ändå har deltagit ganska mycket i, brukar jag framföra att det först och främst handlar om att få Afghanistan att överleva vintern, vilket betyder mycket humanitärt stöd nu. Vintern är svår i Afghanistan med den situation som nu råder. Sedan behövs på medellång sikt en plan, där vi börjar få in lite långsiktigt stöd kanaliserat via FN:s organisationer, Svenska Afghanistankommittén och andra organisationer som finns på plats eller är kvar.

Sedan behövs det långsiktiga lösningar, och det är i dag helt omöjligt att säga hur de skulle kunna se ut. Vi vet ju inte hur utvecklingen kommer att bli. Men det man kan vara säker på är att om vi helt kliver undan och inte är med i detta kommer Afghanistan att hamna i en ännu värre situation. Grogrunden för internationella terrororganisationer kommer att växa, och landet kommer kanske att fullständigt kollapsa, med väldigt svåra humanitära konsekvenser.

I detta måste vi också dela risken med omvärlden. Det är klart att det medför risk att gå in och jobba i Afghanistan i det här läget, men risken för att det blir värre om vi låter bli måste ändå anses vara mycket större. Då behöver vi jobba ihop, och vi behöver EU för koordineringen. Vi biståndsministrar behöver bidra i den koordinerande diskussionen, och det är detta jag hoppas ska kunna ske på måndag.

Det är viktigt med ett EU-engagemang. Det finns behov av att hitta skärningspunkterna mellan att rädda liv, lindra nöd och humanitärt bistånd å ena sidan och å andra sidan det som gör att det kan finnas försörjningsmöjligheter, att skolor kan fortsätta och att klinikerna kan vara öppna för mödrar och gravida som behöver stöd. Sedan behöver vi såklart fortsätta att leta lösningar på sikt.

I detta ligger också – detta vill jag säga till nämnden redan nu – att vi tillsammans med andra, med hjälp av EU:s eller FN:s ledare, måste ha en kanal för dialog också med talibanregimen. Annars kommer vi aldrig

framåt. Vi måste också fortsätta att ställa krav och sätta press på talibanerna.

Att det finns en dialogkanal är viktigt, men det är också en risk, och den risken ska vi dela på. Därför finns det behov av att vi i EU faktiskt koordinerar oss.

Jag tror inte att det vid mötet kommer att finnas några ståndpunkter som står i motsats till det som har diskuterats mellan utrikesministrarna. Men låt mig återigen trycka på hur viktigt det är att också biståndsministrarna är en del av koordineringen. Därför har vi pressat på för att få detta möte till stånd, och nu kommer det på måndag kväll – med ganska kort varsel, men ändå.

Detta är lite grann om bakgrunden, varför vi har detta möte, vad jag tror är viktigt och vad som ligger i ståndpunkten.

Anf. 99 ORDFÖRANDEN:

Det är ett synnerligen viktigt möte. Det kan vi bara instämma i.

Anf. 100 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr ordförande! Jag har mest ett medskick till biståndsministern. Det berör också det som lyftes upp vid utrikesutskottets möte nu senast. Det handlar om ett tillägg till den svenska ståndpunkten om att EU under den närmaste tiden bör sträva efter att de stötta betrodda partner som vi har och deras fortsatta närvaro i Afghanistan men vara mycket återhållsamt med finansieringen i större skala. Detta syftar till att tydliggöra för Afghanistans regering att fortsatt utvecklingssamarbete är avhängigt av hur den afghanska regeringen agerar gentemot biståndsprojekt och gentemot utsatta grupper, inte minst minoriteter och kvinnor.

Anf. 101 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Vi står naturligtvis bakom ståndpunkten. Det är oerhört viktigt att EU tar på sig en större roll i de här frågorna. När det gäller Afghanistan handlar det om utrikespolitik men även om biståndspolitik och om ett starkt stöd till det humanitära biståndet i den mycket allvarliga situation som Afghanistan befinner sig i nu.

Min fråga är: Hur uppfattar statsrådet engagemanget och det gemensamma intresset hos andra biståndsministrar för att stötta Afghanistans befolkning, i första hand över vintern?

Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Vi delar såklart den ståndpunkt som regeringen här anför. Situationen är mycket allvarlig och oroväckande. Precis som statsrådet sa var det en humanitär kris redan förut, och nu står vi inför vintern.

Jag hade två frågor, och jag tror att de i någon mån redan har blivit besvarade. Den ena gällde det som statsrådet tog upp och som vi alla tycker, nämligen att det är viktigt att man skickar pengarna rätt och att de inte kanaliseras via talibanerna. Där har regeringen varit väldigt tydlig. Men hur gör man detta i praktiken? Jag hörde visserligen att statsrådet själv sa att man inte riktigt vet hur det kommer att gå till, men det kanske går att utveckla det svaret lite grann?

Detta för mig in på den andra frågan, som Maria Nilsson var inne på. Statsrådet säger att det har tagit sin tid att få till stånd det här mötet och att det nu äntligen blir av. Det bejakar jag. Men har detta att göra med att det finns lite olika syn på hur det ska gå till?

Statsrådet sa också att det förmodligen inte finns några motsatta synpunkter. Varför har det då tagit sådan tid? Jag är orolig för att det kan finans olika synsätt bland medlemsstaterna.

Anf. 103 JENS HOLM (V):

Vi i Vänsterpartiet står också bakom den svenska positionen. Precis som Jessica Roswall ville jag fråga hur vi kan fortsätta att stödja det afghanska folket utan att legitimera regimen. Hur kanaliserar man bistånd till civilsamhället utan att passera regimen?

Anf. 104 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Ordförande! Tack, nämnden, för frågor och synpunkter! De är värdefulla och, tror jag, också spot on.

Förslaget till tillägg från Sverigedemokraterna tror jag inte behövs. Det känns som om det redan ligger i ståndpunkten och i den politik som bedrivs. Vi är där för att stärka och skydda och se till att också kvinnor, flickor och minoriteter är en del av detta. Vi håller stödet borta från regimen, men vi måste stödja folket.

Hur gör vi det då? Låt mig förtydliga att vi inte vet hur en mer permanent lösning på längre sikt ska se ut. Det är väldigt osäkert hur Afghanistan kommer att utvecklas på sikt. Men på kort sikt finns det humanitära organisationer på plats på marken. FN:s anställda lämnar nu Kabul och städerna. De kommer ut i landet. Internationella rödakorskommittén är på plats och driver kliniker. Där finns det aktörer just nu, om än kanske inte i motsvarande skala som det offentliga Afghanistan tidigare har upprätthållit.

Att motarbeta fattigdom och humanitärt lidande kan vi göra, men att få det att upphöra i den här situationen tror jag är svårt att uppnå. Det är inte ett best case scenario, men det är lite bättre än värsta möjliga.

På kort sikt över vintern finns alltså dessa organisationer på plats. På mer medellång sikt tittar vi till exempel på en organisation som Unicef, som har ett dubbelt mandat. De har både ett humanitärt mandat och ett utvecklingsmandat.

I exempelvis huthikontrollerade områden i Jemen är det via Unicef som vi ser till att löner betalas ut i vården och i skolor. Där finns ett system som är parallellt till det offentliga. Det är inte en önskvärd situation på sikt, men det går att göra på det sättet för att vi inte ska finansiera huthirebellernas strukturer. Något liknande i Afghanistan skulle kanske kunna fungera på medellång sikt.

Världsbanken har historiskt varit en stor aktör här. De har också väldigt mycket pengar som nu inte betalas ut. Dem behöver vi få ut, och frågan är vem som kan ta emot dem. Då finns organisationer som Marie Stopes och Svenska Afghanistankommittén, som kan skala upp lite grann. Unicef har tvingats skala upp, och de kan skala upp ytterligare. Då gäller det att det blir de som får ta hand om pengarna, så att de inte går rakt in i statskassan.

Sedan är frågan om det offentliga Afghanistan över huvud taget kommer att vara en del av de här satsningarna. Det är ju tidigare offentliganställda sjuksköterskor och lärare som kommer att behövas. De

behöver få lön. Hur ska det gå till? Men det är viktigt att biståndsinsatser och biståndspengar inte ska gå till talibanerna. De ska inte stärka eller legitimera deras makt. Sedan behöver man hitta ett bra skyddsavstånd för det på något vis. På sikt kan man inte ha en helt parallell ekonomi, men på kort sikt kommer vi att behöva använda en sådan. Vi har en del sådana erfarenheter sedan tidigare, och vi får se vad vi kan göra.

Varför har det då tagit lång tid att få mötet till stånd? Alla EU-länder har inte den uppdelning mellan utrikespolitik och biståndspolitik som vi har, med en separat biståndsminister. Det kan vara en anledning till att man inte har samlat oss biståndsministrar.

I ganska många länder är också utrikesministern ansvarig för det humanitära stödet. Eftersom det har varit mycket humanitärt i diskussionerna nu tror jag att man har menat att det har räckt.

Man har också behövt gå ganska fort fram i koordineringen. Jag tror att man från EEAS sida inte har tyckt att man har behövt så många möten här.

Nu tror jag att kollapsen kan komma mycket tidigare än vad vi hade tänkt oss, och då behöver vi mota den. Den behöver vi mota också med injektioner av utvecklingsbistånd, framför allt i den lokala ekonomin. Jag tror att vi behöver vara med för att detta ska landa rätt.

EU är stort. Inrikesministrarna träffades redan efter två veckor, och då var det en diskussion om eventuella migrationsströmmar på dagordningen. EU har många saker att diskutera här. Men jag är väldigt glad över att det nu också är dags för oss att mötas.

Ordförande! Låt mig också lägga till att det är viktigt att vi skyddar de humanitära principerna här. Vi ska inte ställa krav för att gå in med humanitärt bistånd. Det ligger i den humanitära principen att vi inte ska göra det. Det ska vara opartiskt och objektivt. Det handlar om att lindra nöd och rädda liv, och det kommer inte med en massa konditionalitet.

Det finns dock ett antal villkor för att humanitärt stöd ska kunna ges effektivt. Till exempel måste vi kunna ha barnmorskor i den humanitära responsen, och då måste de tillåtas att gå till jobbet. Då krävs det ändå en dialog. Jag känner mig tryggast med att vi från biståndsministerhålllet får vara med och ta den här balansen i stället för att lämna den helt till andra departement. Det är min egen ståndpunkt.

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Jag är glad över att biståndsministern känner sig trygg i det här sammanhanget och att det är du som får utföra uppdraget och inte någon annan.

Ingen ytterligare har begärt ordet. Tack, statsrådet, för svar och kommentarer!

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Därmed tillönskar jag dig, biståndsministern, och medarbetarna en trevlig helg och ett bra videomöte, så ses vi och hörs vi nästa gång. Tack för i dag!

Anf. 106 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):
Tusen tack!

§ 1 Jordbruks- och fiskefrågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	1
Anf. 5 JOHN WIDEGREN (M)	3
Anf. 6 JENS HOLM (V)	4
Anf. 7 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	4
Anf. 8 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 9 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	5
Anf. 10 Ämnesrådet MARIANNE GOFFENG RAAKIL	5
Anf. 11 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	6
Anf. 12 JOHN WIDEGREN (M)	6
Anf. 13 JENS HOLM (V)	6
Anf. 14 MARIA GARDFJELL (MP).....	6
Anf. 15 JOHN WIDEGREN (M)	6
Anf. 16 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	6
Anf. 17 MARTIN KINNUNEN (SD)	7
Anf. 18 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	7
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	7

Ajournering

.....	7
-------	---

Återupptaget samråd

.....	7
Anf. 20 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 21 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	7
Anf. 22 JOHN WIDEGREN (M)	7
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 24 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	8
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	8
Anf. 27 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 28 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	9
Anf. 29 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	9
Anf. 31 MARTIN KINNUNEN (SD)	9
Anf. 32 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	10
Anf. 34 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 35 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	10
Anf. 36 JOHN WIDEGREN (M)	11
Anf. 37 ORDFÖRANDEN.....	11
Anf. 38 JENS HOLM (V)	11
Anf. 39 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	11
Anf. 40 MALIN BJÖRK (C).....	12
Anf. 41 MARTIN KINNUNEN (SD)	12
Anf. 42 MARIA GARDFJELL (MP).....	12

Anf. 43	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	12
Anf. 44	ORDFÖRANDEN	13
Anf. 45	JENS HOLM (V)	13
Anf. 46	JOHN WIDEGREN (M)	13
Anf. 47	JESSIKA ROSWALL (M)	13
Anf. 48	ORDFÖRANDEN	13
Anf. 49	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	13
Anf. 50	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 51	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	14
Anf. 52	MARIA NILSSON (L)	15
Anf. 53	JENS HOLM (V)	15
Anf. 54	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 55	MARTIN KINNUNEN (SD)	16
Anf. 56	MARIA GARDFJELL (MP)	16
Anf. 57	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	16
Anf. 58	ORDFÖRANDEN	17
Anf. 59	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	17
Anf. 60	ORDFÖRANDEN	17
Anf. 61	Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	17
§ 2	Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor	18
Anf. 62	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 63	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	18
Anf. 64	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 65	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	19
Anf. 66	LUDVIG ASPLING (SD)	20
Anf. 67	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 68	LUDVIG ASPLING (SD)	21
Anf. 69	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 70	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	21
Anf. 71	Ämnesrådet ULRIKA HALL	21
Anf. 72	Kanslirådet KRISTIN IVARSSON LANTZ	21
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 74	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	22
Anf. 75	LUDVIG ASPLING (SD)	22
Anf. 76	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	22
Anf. 77	ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	22
Anf. 78	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	23
Anf. 79	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 80	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	23
Anf. 81	LUDVIG ASPLING (SD)	23
Anf. 82	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	24
Anf. 83	Kanslirådet HENRIK ÅHM	24
Anf. 84	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 85	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	24
Anf. 86	LUDVIG ASPLING (SD)	25
Anf. 87	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	25
Anf. 88	Kanslirådet CECILIA ASKLÖF	25
Anf. 89	ORDFÖRANDEN	26
Anf. 90	Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	26
Anf. 91	JOHN WIDEGREN (M)	26

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	26	2021/22:5
Anf. 93 ORDFÖRANDEN.....	26	8 oktober
Anf. 94 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	26	

§ 3 Utrikes frågor – utveckling

.....	27
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 96 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	27
Anf. 97 ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 98 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	27
Anf. 99 ORDFÖRANDEN.....	29
Anf. 100 MARKUS WIECHEL (SD).....	29
Anf. 101 MARIA NILSSON (L).....	29
Anf. 102 JESSIKA ROSWALL (M).....	29
Anf. 103 JENS HOLM (V)	30
Anf. 104 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	30
Anf. 105 ORDFÖRANDEN.....	31
Anf. 106 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	31